

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3129/2019. (VI. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VII.21.889/2017/11. számú ítélete, valamint a Szegedi Ítéltábla Gf.III.30.084/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdálkodó szervezet jogi képviselője útján (dr. Strausz Éva ügyvéd; Strausz Ügyvédi Iroda; székhely: 2400 Dunaújváros, Építők útja 7.) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria Pfv.VII.21.889/2017/11. számú ítélete, valamint a Szegedi Ítéltábla Gf.III.30.084/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári peres eljárásban az indítványozó volt az egyik alperes. Felperesként egy hőszolgáltató gazdasági társaság (a továbbiakban: Hőerőmű) a kártérítés iránt indított perben vitatta, hogy egy harmadik fél az indítványozóra a felperesi Hőerőművel szemben fennálló követeléseket engedményezett, melyeket az indítványozó azután be is számított a felperessel szemben fennálló követeléseibe.
- [4] Az ügy közvetlen előzménye, hogy a Hőerőmű 2013 decemberében az indítványozótól (a per II. r. alperesétől) és a városi önkormányzattól ún. tagi kölcsönt vett fel. Az indítványozótól felvett hitel 490 millió forint volt. Ezt a hitelt (banki hitelből) valójában a per I. r. alperese nyújtotta – az indítványozón keresztül – a Hőerőműnek, mivel az I. r. alperes gazdasági társaság tagja az indítványozónak.
- [5] Később, 2014 szeptemberében a per I. r. alpereseként eljáró gazdasági társaság adásvétel útján megszerezte az indítványozó üzletrészét a Hőerőműben. Az eredetileg az indítványozó által nyújtott tagi kölcsön így már továbbá nem minősült tagi kölcsönnek, az indítványozó követelésévé vált a Hőerőművel szemben. Az indítványozó az I. r. alperes felé fennálló kölcsöntartozását úgy rendezte, hogy rá engedményezte a Hőerőművel szemben fennálló követelését. Így az eredetileg is az I. r. alperes által nyújtott (banki) hitel visszaszállt rá. Az engedményezés előtt az indítványozó felmondta a kölcsönszerződést a Hőerőművel, így annak visszafizetése esedékessé is vált.
- [6] 2015 áprilisában a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal a Hőerőmű távhőtermelői és távhőszolgáltatói engedélyét visszavonta. A Hőerőmű pénzügyi helyzete ennek folytán megrendült, és 2015. szeptember 15-ei hatállyal felszámolás alá került.
- [7] Ennek során az I. r. alperes a Hőerőmű vele szemben fennálló követeléseibe beszámította a rá engedményezett kölcsönszerződésből a Hőerőművel szemben fennálló követeléseit. (A Hőerőmű, melyben az indítványozó kisebbségi tulajdonos volt, egy áfa-csoportba tartozott az I. r. alperessel. Az I. r. alperes volt a vezetője a csoportnak, az esetlegesen visszajáró áfát ő osztotta vissza a csoport tagjainak. Az ilyen címen járó áfa-tartozásba számította be az I. r. alperes a Hőerőmű vele szemben fennálló követelését.)

- [8] 2016. május 23-án kelt keresetlevelében a felszámoló a Hőerőmű nevében pert indított az I. r. alperes gazdasági társaság, illetve az indítványozó ellen. A felperes kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a beszámítás „fedezetelvonó” jellegét, másodlagosan pedig kártérítési igényvel élt amiatt, hogy az I. r. alperes – a felperes állítása szerint – tudatosan és rosszhiszeműen generált olyan tartozásokat, „melyekben beszámítással annulálhatja a fizetési kötelezettségeit”. A perbe felperesi beavatkozóként belépett a városi önkormányzat, mely a felperes kérelmein túl kérte az engedményezési szerződés „fedezetelvonó” jellege miatti hatálytalanságának megállapítását, valamint, arra az esetre, ha ez a kérelme nem fogna helyt, az engedményezési szerződés jöerkölcsbe ütközésének megállapítását.
- [9] Az első fokon eljáró Szegedi Törvényszék 7.G.40.097/2016/32. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság a jöerkölcsbe ütközésre hivatkozást megalapozatlannak tartotta, mivel a cégcsoporton belüli követelés-átruházás teljesen elismert gyakorlat az üzleti életben. A felperes által vélelmezett cél (más hitelező előnyben részesítése vagy a Hőerőmű vagyonának csökkentése) nem volt igazolt, különösen vagyonszökkenés nem következett be. A felszámolási eljárásban így „fedezetelvonás” nem is volt értelmezhető, hiszen a beszámítás jellegéből adódóan pénzmozgás nem történt, a Hőerőmű vagyona változatlan maradt.
- [10] Felperesi, illetve felperesi beavatkozói fellebbezés nyomán a másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla a Gf.III.30.084/2017/4. számú ítéletével részben megváltoztatta az elsőfokú ítéletet és megállapította, hogy az engedményezési szerződés érvénytelen. Ítéletében az I. r. alperest 511 millió forint megfizetésére kötelezte, az indítványozót pedig mindennek tűrésére kötelezte. A másodfokú bíróság álláspontja szerint „[n]yilvánvalóan sérti a jöerkölcsöt”, ha egy fizetéseképtelen gazdasági társasággal szemben a társaság tulajdonosa a saját érdekelttségébe tartozó személlyel annak érdekében köt szerződést, hogy „szerződésszegően visszatartott” áfa kötelezettség összegébe beszámítva megszerzett követelését, tartozása megszűnjön a felszámolás közeli helyzetben lévő adóssal szemben.
- [11] A Kúria – az alperesek felülvizsgálati kérelme alapján eljárva – Pfv.VII.21.889/2017/11. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria a jöerkölcsbe ütközés megállapítása tekintetében helytállóan minősítette a másodfokú ítéletet.
- [12] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a kúriai ítéletnek, illetve a hatályában fenntartott jogerős ítéletnek a megsemmisítését kezdeményezte. Arra hivatkozott, hogy a kifogásolt bírói döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, illetve XIII. cikkét sértik.
- [13] Az indítványozó állítása szerint sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, különösen pedig a pártatlan bírósághoz való joga, a fegyveregyenlőség elve, valamint az indokolt döntéshez való joga.
- [14] A tisztességes eljáráshoz, illetve a pártatlan bírósághoz való joga sérelmére hivatkozott az indítványozó azért, mert állítása szerint az ítélkező tanács összetétele a kúriai eljárás során – az indítványozó számára nem érthető módon – megváltozott. A Kúria három bíróból álló tanácsa a 2017. szeptember 5-én kelt, Pfv.VII.21.889/2017/3. számú végzésével a jogerős ítélet végrehajtását – az indítványozó kérésének megfelelően – felfüggesztette. Majd a 2017. november 28-án kelt, Pfv.VII.21.889/2017/11. számú ítéletet (az elnök kivételével) egy más bíróból álló ítélkező tanács hozta meg.
- [15] Az indítványozó sérelmezte, hogy a Kúria helytállóan minősítette a jogerős ítélet megállapításait anélkül, hogy a jöerkölcsbe ütközés fogalmát elemezte volna. A Kúria az áfa fizetési (elszámolási) kötelezettség lejártsága kapcsán úgy vélte, hogy ezt maga az I. r. alperes ismerte el azzal, hogy az adótartozásba beszámította a saját követelését, és ezzel ellentétes bizonyítást, pedig ez „bizonyítási érdekébe” tartozott, nem ajánlott fel. Arra a Kúria nem tért ki, hogy az adófizetési kötelezettség lejártsága (jelentsen is ez bármit), miért jelenti egyben azt is, hogy az I. r. alperes jogellenesen tartotta vissza a Hőerőműnek járó áfát (mely „lejár” követelés érvényesítéséért a kereset benyújtása előtt a Hőerőmű semmilyen lépést nem tett.) Az indítványozó a fegyveregyenlőség elvének sérelmét látta abban, hogy a Kúria az alperesek terhére róta a bizonyítás elmulasztását olyan kérdésben, aminek bizonyítására őket az eljárás során nem is hívták fel.
- [16] Az indítványozó az indokolt döntéshez való jogának sérelmére is hivatkozott, mert a Kúria nem indokolta meg a döntését abban a vonatkozásban, hogy miért tartotta a jöerkölcsbe ütközőnek azt a szerződést, amelynek révén az I. r. alperes saját veszteségei minimalizálására törekedett.
- [17] Az indítványozó szerint a tulajdonhoz való jogát sérti, hogy a támadott ítélet korlátozza a rendelkezéshez való jogát ellenszolgáltatás és lényegi indokolás nélkül. Az indítványozó azzal érvelt, hogy a Kúria ítélete, illetve a jogerős ítélet megfosztotta őt a (Hőerőművel szembeni) követeléstől mint vagyonelemről, és ismét adósi pozícióba helyezte az I. r. alperessel szemben, miközben az I. r. alperessel szemben kötelezettségét a 2013-ban

létrejött szerződésben foglaltak szerint teljesítette. Ekként sérült az indítványozó rendelkezési joga a vagyoni értékű jogát érintően.

- [18] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kell vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [19] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszában (a Kúria ítéletét az indítványozó jogi képviselője 2017. december 20-án vette át, alkotmányjogi panaszát 2018. február 19-én nyújtotta be az elsőfokú bíróságon) az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet, illetve a kúriai ítélet által hatályában fenntartott jogerős ítéletet támadta. A kérelmező az alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott kúriai ítélettel lezárt perben alperes volt – fennáll.
- [20] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [21] 2.1. Az indítványozó a Kúria támadott ítélete kapcsán mindenekelőtt a tisztességes eljáráshoz, illetve a pártatlan bírósághoz való joga sérelmére hivatkozott annak kapcsán, hogy az eljáró tanács összetétele a kúriai eljárás folyamán megváltozott.
- [22] Az Alkotmánybíróság az eljáró tanács összetételének megváltozását érintő kérdés kapcsán beszerezte a Kúria elnökének véleményét. A Kúria elnöke emellett, hogy korábbi tanácselnökök nyugállományba vonulásával indokolta az eljáró tanács(ok) összetételének szükségszerű megváltoztatását, arra is hivatkozott, hogy a Kúria az alkotmányjogi panasszal érintett ügyben tárgyaláson hozott ítéletet, s a felek a tárgyaláson – noha erre lehetőségük lett volna – az eljáró tanács összetételét érintő kifogást nem terjesztettek elő. Alkotmányjogi panaszában maga az indítványozó sem állította, hogy a tárgyaláson a kúriai tanács összetételét érintő kifogással élt volna, amit a Kúria legkésőbb az eljárást befejező határozatában, azaz az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletében – figyelemmel az ügyben alkalmazott polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 114. §-ára és 270. § (1) bekezdésére – elbírált volna.
- [23] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jelen esetben az indítványozó az alkotmányjogi panaszában nem az ügy érdemében hozott döntésből vagy a bírósági eljárást befejező döntésből származó jogsérelmet akart orvosolni. Indítványa e része ezért nem felel meg az Abtv. 27. §-ában foglaltaknak. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság e vonatkozásban az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-a és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.
- [24] 2.2. Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy a jóerkölsbe ütközés fogalmának alapos vizsgálata nélkül hatályában fenntartotta a jogerős ítéletet a Kúria. Ennek kapcsán az indítványozó az indokolt döntéshez való jogának sérelmét állította, mert szerinte a Kúria nem indokolta meg döntését. Az indítványozó továbbá a fegyveregyenlőség elvének sérelmét is állította, mivel a Kúria az indítványozó terhére róta a bizonyítás elmulasztását a jóerkölsbe ütközés kérdésében, noha e bizonyításra az indítványozót az eljárás során nem hívták fel.
- [25] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatának megfelelően csak az ítéletek alkotmányossági felülvizsgálatát végzi, nem minősül az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, az alkotmányjogi panasszal kapcsolatos hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja. Önmagukban a bíróságok által előidézett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}.

- 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]]. A bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak bizonyos fokú felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során az eljáró bíróságok, végső soron a Kúria feladata. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem rendelkezik felhatalmazással. A bíróság ezen értékelő tevékenysége nem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya {21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24], 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15], 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [27] A fentieket figyelembe véve az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban nem tett eleget a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének. Ezért az indítvány e részét az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [28] 2.3. Az indítványozó a tulajdonhoz való jogának sérelmére hivatkozott a Kúria által hatályában fenntartott jogerős ítélet kapcsán. Szerinte a támadott ítélet megfosztotta őt a (Hőerőművel szembeni) követeléstől mint vagyonelemtől, és ismét adósi pozícióba helyezte az I. r. alperessel szemben, amelynek következtében vagyoni értékű jogát érintő rendelkezési joga sérelmét állította.
- [29] A Kúria felülvizsgálati ítéletében rámutat: „Kereseti kérelem nélkül nem merült fel az ügyben az érvénytelenség általánost meghaladó, további jogkövetkezményeinek alkalmazása az érvénytelen szerződést kötő felek jogviszonyának rendezésével.” Erre figyelemmel a Kúria által hatályában fenntartott jogerős ítélet kizárólag az alperesek engedményezési szerződésének semmisségét (érvénytelenségét) állapította meg, de nem rendelkezett az alperesek egymás közötti jogviszonyáról, és nem következik a támadott ítéletből az sem, hogy megfosztotta volna az indítványozót a követeléstől. Az indítványozó rendelkezési jogának, illetve tulajdonhoz való jogának vélt sérelme tehát magával a támadott ítélettel nem hozható összefüggésbe. Ezért az Alkotmánybíróság a konkrét indítvány alapján nem vizsgálta az indítványozó tulajdonhoz való jogának a bírói döntéssel kapcsolatban előadott vélt, a bírói döntésből valójában nem következő sérelmét.

Budapest, 2019. május 28.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/628/2019.

